

Karl Arne Blom

Smärtgränsen

Karl Arne Blom

Smärtgränsen

 SAGA
EGAMONT

Karl Arne Blom

SMÄRTGRÄNSEN

SAGA EGMONT

Smärtgränsen

Copyright © 1978, 2018 Karl Arne Blom och Lindhardt og Ringhof Forlag A/S

All rights reserved

ISBN: 9788711706091

1. E-boksutgåva, 2018

Format: EPUB 2.0

Denna bok är skyddad av upphovsrätten. Kopiering för annat än personligt bruk får enbart ske efter överenskommelse med Saga samt med författaren.

lindhardtogringhof.dk

Saga är ett förlag i Lindhardt og Ringhof, ett förlag inom Egmont-koncernen

Den här boken tillägnas
Disa, Ingrid, Erland

*The evil that men do lives after them;
the good is oft interred with their bones.*

WILLIAM SHAKESPEARE

Han

Samtalet hade kopplats upp till hans rum från ordningspolisen.

Varför kopplar dom det inte till Seved? hade han undrat.

- Hallå ja. Det är polisen i Lund, kriminalpolisen.

- Ja, goddag. Ursäkta jag besvärar, men det gäller ett mord.

De orden hade fått honom att tappa cigaretten på golvet. Han hade lutat sig fram och snabbt tagit upp den.

- Ett mord?

- Ja, jag har dödat min fru. Jag vore tacksam om ni eller någon annan kunde komma hit och liksom ta hand om ... om det hela.

Martin Holmberg fimpade i askfatet och strök med handen över pannan.

Han tänkte: om det här är ett skämt blir jag förbannad.

Det hörde inte till vanligheterna att psykiskt störda människor fick för sig att ringa till polisen och ange sig för något de inte gjort - eller som de innerst ville göra; men det hände att de på kriminalpolisen fick sådana samtal.

Men det var något i mannens röst som fick honom att inse att det gällde allvar nu.

Det fanns en sorgmodig saklighet i botten på hans röst. Ett trist och resignerat konstaterande.

- Vem är det jag talar med? frågade Martin Holmberg.

- Mitt namn är August Hermansson. Vad heter ni?

Frågan var lika förbluffande som logisk.

- Holmberg. Martin Holmberg. Jag är kriminalinspektör.

Ni har dödat er fru, säger ni. Varför har ni det?

- Skulle ni inte kunna vara snäll och komma hit, så kan vi prata om det. Jag skulle väl liksom behöva ... lite hjälp nu med saker och ting. Det praktiska ... och så.

Han frapperades av lugnet i mannens stämma.

- Var befinner ni er nu? frågade Martin.

- Hemma, förstås. Var annars?

- Och vilken är er adress?

- Jag bor på Bredgatan.

- Nummer?

Han fick veta det och skrev det på en papperslapp.

- Hör nu här, sa Martin Holmberg. Jag ger mej genast iväg hem till er. Stanna kvar där. Rör ingenting. Låt allting vara som det är. Sätt er i en stol och vänta på att jag kommer dit. Hur dödade ni henne?

- Jag skar pulsåderna av henne på båda handlederna. Martin blundade och svalde.

- Jag förstår, sa han. Ta det nu bara lugnt. Jag ska hjälpa er. Jag kommer så fort jag nånsin kan. Vänta på mej.

- Javisst, hördes mannens röst lite förvånad. Visst ska jag vänta på er. Varför skulle jag inte göra det? Om jag inte skulle göra det hade jag ju aldrig ringt till er.

- Nej, nej. Jag förstår. Då ringer jag av nu. Jag beger mej genast till er. Lova att vänta på mej.

- Ja, ja, ja, hördes rösten lite otålig. Jag väntar.

Martin la på. Han drog med handflatan över munnen. Den andra handen sträcktes ut mot cigarettpaketet till

vänster om honom på hans skrivbord. Han stack en Prince i munnen och tryckte en nummerkombination på snabben.

- Jourhavande ordningen.

- Hej, Martin Holmberg här. Kan du skicka en patrull till Bredgatan meddetsamma. Jag fick ett samtal från någon galning som säger att han skurit pulsåderna av sin fru.

- Oj fan. Vilket nummer?

Holmberg talade om det och till:

- Och be dina grabbar vänta därnere på gatan tills vi kommer. Jag vet inget om vad det är för en figur. Om han är beväpnad eller vad han kan ta sej för. August Hermansson heter han. Bor på tredje våningen. Dom skulle ju kunna ta och titta efter ifall det alls bor någon där som heter så. Allting kan ju vara rena tramset.

- Okej, jag förstår. Och vi har ju haft med galningar att göra förr.

- Tack, hej så länge.

Han tände cigaretten och gick ut i korridoren. Dörren in till Seved Olofsson stod på glänt och han sköt upp den. Rummet var tomt.

Jävlar, tänkte Martin och gick bort till Leif Månssons dörr. Den var stängd. Han trummade en snabb signal och öppnade. Månsson såg upp på honom. Han satt på sin stol med sin strumplösa vänsterfot uppdragen och klippte tånaglarna.

- Fan, du skräms ju nästan, sa han.

- Ta på dej om fötterna, sa Martin. Vi ska ut. Och ta med dej pistolen för säkerhets skull.

- Vad fan är det nu som hänt?

- Jag berättar i bilen. Skynda dej.

Leif körde. De for under järnvägsbron vid Västertull, svängde åt vänster och fortsatte längs Bangatan.

- Han lät trött på rösten, sa Martin. Och gammal, fick jag för mej. Men det kan vara som jag inbillade mej och ha berott på att han lät trött.

- Det är ju iallafall hyggligt att dom ringer och talar om när dom gjort det, sa Leif torrt sakligt. Så slipper vi få en jävla massa problem med att leta efter dom.

- Så kan man ju också se på det.

- Det var inte så jag menade.

- Nej, jag vet det, sa Martin och betraktade de nya husen i vardande vid Clemenstorget.

Ett helgerån, ett skamgrepp, våldtäkt på den genuina miljön - det hade inte varit något populärt tilltag att riva de gamla husen för att ge plats för nya. Men husen hade rivits och protesterna tystnat. Och nu växte det nya upp. Lika sterilt och funktionellt som de andra husen i kvarteret.

- Vi får vid gud hoppas att han inte börjar skjuta vilt när vi kommer, fortsatte Holmberg.

- Vi kanske skulle ta skottsäkra västar på oss? menade Månsson.

- Dom är så svåra att röra sej snabbt i. Det var ju ett förbannat blåsande, sa han så oväntat.

Det var fredagen den tolfte november nittonhundrasjuttiosju. Det inte bara var blåsigt, det var storm på väg. De häftiga byarna kastade sig fram längs stadens gator i vildsint raseri. Svarta moln drog fram över himlen och bådade regn. Klockan var kvart i två om eftermiddagen.

De körde i hög hastighet i den civila bilen. Utan att ha slagit på sirenen.

En patrullbil stod parkerad vid trottoarkanten utanför huset. Bredvid bilen stod två uniformerade polismän och

verkade lite vilsekomna. Förbipasserande tittade nyfiket på dem. Några hade gått fram och frågat: vad är det som står på? Men de hade blivit undanviftade och tillsagda att försvinna.

- Det bor nån som heter Hermansson på tredje våningen, berättade den äldre av de båda polismännen för Holmberg.

Det var Stig Rosén. Han var kort till växten, ljushårig, hade runt ansikte, liten näsa och fylliga läppar. Honom kände Holmberg, men den yngre i hans sällskap kunde han inte komma ihåg namnet på. Han såg så ung och självsäker ut att Martin tänkte en förbiilande tanke om att det måste vara någon av de nya och att han var så osäker på sig själv och situationen att han inte visste var han skulle göra av sig. Han rättade till kopplet, drog sitt vapen och nickade åt Holmberg.

- Stoppa ner den där, sa Holmberg och frågade Rosén: du har varit uppe och tittat?

- Nej, det finns en hyresgäsförteckning innanför entrédörren. Det står A Hermansson på den. Jag skulle tro det är han som står däruppe i fönstret och glor.

Månsson och Holmberg följde med blickarna hans pekande tumme.

Bakom en gardin tittade ett ansikte fram. De kunde inte urskilja mannens drag, inte bilda sig någon uppfattning om hans ålder, inte besluta sig för ifall han lugnt väntade på dem eller planerade något, vars konsekvenser var överblickbara.

- Hur gör vi? frågade den unge i uniform.

- Vad är det du heter nu igen? frågade Holmberg.

- Berfing.

- Gör bara som vi säger, sa Holmberg och nickade uppmuntrande. Det här är inget att vara nervös för.

- Jag är väl inte nervös, sa Berfing trotsigt.
- Är du inte det borde du inte ha blivit polis.

Han låtsades inte om den unges rodnad och darrande läppar, som ville släppa fram protesten utan vände sig till Rosén.

- Vi kanske skulle kalla på en ambulans? föreslog han. Rosén nickade.

- Gör det, Berfing, sa han.

- Ska vi evakuera folk i huset innan vi företar oss nåt? undrade Månsson.

Han lät nästan förhoppningsfull. Som om han såg fram emot eldstrid och commandoanfall och tårgasbomber. Han var av den kompromisslösa sorten och ansåg sig vara en stridande soldat i kriget mot brottsligheten och brottslingar. Den åsikten hade han hyst ända från första dagen som polisman. De många tjänsteåren, arbetets erfarenheter och den tilltagande ålderns mognad hade inte ändrat hans inställning.

Holmberg tittade upp mot fönstret på tredje våningen. Han försökte se mannen bakom fönsterrutan. Urskilja hans ansiktsdrag.

Han ryckte till.

Mannen hade höjt handen.

Nu vinkade han.

Han lutade sig närmare fram mot fönstret och nu såg Holmberg ansiktet. Det frågande, lite osäkra, undrande uttrycket.

- Nej, sa han. Vänta här. Jag går in.

- Ensam? undrade Månsson och rynkade pannan.

Martin Holmberg nickade, såg åter upp mot fönstret och skulle till att vinka tillbaka. Men då syntes inte längre mannens ansikte.

- Ensam, sa han och gick mot dörren.

Han öppnade den, steg innanför. Såg mot hyresgästförteckningen.

Jodå, det var som Rosén hade sagt. Tredje våningen. A Hermansson. Och varför skulle det inte vara som Rosén sagt?

Han började gå upp för trapporna.

Hjärtat slog hårt och han fick nästan för sig att hjärtslagen ekade i trapphuset, men så insåg han att det var hans steg. Han lät armarna hänga ned längs sidorna och räknade trappstegen.

En trappa upp nu.

Han fortsatte. Han knöt och öppnade händerna. Kände att de var svettiga. Att skjortan klubbade mot ryggen. Att han var klibbsvettig i armhålorna.

Jag borde ha tagit av mig överrocken, tänkte han.

Han var svettig i pannan också.

Utänför tjöt och ven blåsten.

Två trappor upp.

Bara fjorton trappsteg kvar.

Han stack ned handen i rockfickan och kände att pistolkolven blivit varm av att ligga där. Hans hand slöt sig om den. Han behöll handen i fickan.

Han fortsatte gå tätt intill väggen.

Tolv steg kvar, elva, tio, nio.

Han stannade.

- Hermansson, sa han högt.

Namnet studsade mot trapphusets väggar när ekot kastade det kring.

Han såg tre stängda dörrar på avsatsen däruppe.

Hermanssons dörr var den rakt fram.

Han tog de sista trappstegen med språng och rusade fram till väggen bredvid dörren och lutade sig med ryggen mot den.

Han andades hårt och försökte kontrollera sin andhämtning. Han hörde steg i trappan och såg snart Månsson sticka upp huvudet. Rosén. De hade sina tjänstevapen i händerna.

Holmberg rynkade pannan. Men så drog han ett djupt andetag och log tacksamt mot dem.

Naturligtvis hade det varit fullkomligt vansinnigt av honom att ge sig upp alldeles ensam och utan understöd.

Ingen skulle tacka för att han kunde bli beskjuten eller utsatt för knivöverfall eller få en bomb kastad mot sig.

Men det hade i mannens röst funnits något som vädjat till honom. Och när han sett hans ansikte bakom fönsterrutan hade han känt på sig att mannen bara ville ha den hjälp han bett om.

Månsson och Rosén lade sig raklånga i trappan, försökte göra sig så osynliga som möjligt, trycka sig platt ner mot trappstegen.

Det kan inte vara särdeles bekvämt att ligga så, för det genom Martins huvud.

Så sträckte han fram handen och tryckte på dörrklockan. Det hördes en gäll, ihålig signal på andra sidan dörren. Och ögonblicket senare öppnades den och Martin såg in i August Hermanssons ögon.

Han nickade.

- Det är jag som är Holmberg, sa han.

- Tack för att ni kom, sa Hermansson. Hon ... hon ligger därinne. I säng ... sängen ...

Rösten höll på att svika honom, men han svalde och rätade på ryggen och mötte polismannens blick.

Mannen i dörröppningen som i telefonen uppgivit att han dödat sin fru såg ut att kunna vara närmare de nittio. Det ytterligt tunna håret var kritvitt. Ansiktet var smalt och djupt fårat. Det fanns en kall livsglöd i hans ögon. Hans kropp var mager. Hans fingrar var långa. Händerna darrade.

Holmberg upptäckte att mannen hade blod på händerna och på den gråa koftan, som var knäppt nästan ända upp i halsen.

- Vänta här, sa han. Vänta här.

Så flyttade han med varsamma händer undan den gamle och steg in i lägenheten.

Det första som slog honom var lukten. En kvalmig, instängd, däven lukt. Som av gammalt damm, gammal smuts. Gamla möbler, gamla böcker, gamla mattor, gamla gardiner, gamla kläder. Ålderdom.

Han hörde hur tunga och hårda regndroppar kastades mot fönstret av blåsten utanför.

Den andre

Det var egentligen ingenting särskilt med Mariagatan i Himmelsholm. Den var förhållandevis lång, men inte den längsta gatan i staden. Den började nere vid polishuset, sträckte sig förbi Stadsparken, där Fågelsjön låg, och fortsatte bortåt stadskyrkan till, för att löpa ut i den parallellgående genomfartsgatan. Det diskuterades titt som tätt och ibland ivrigt om att bredda gatan och förvandla den till genomfartsled. Men ännu så länge hade inte vansinnesplanen blivit verklighet.

Nej, egentligen var det ingenting särskilt med den där gatan. Den kantades av gamla hus och nya hus. Den låg lite vid sidan av, ett kvarter som gränsade till själva centrum i Himmelsholm.

Men ändå var det något speciellt med just den här gatan. På Mariagatan fanns mannen.

Alla som såg honom kallade honom rätt och slätt mannen. Ingen visste vem han var, men åtskilliga hade sett honom. Ja, såg honom. Kväll efter kväll vid samma klockslag. Och ingen kunde begripa vad han egentligen hade för sig.

Faktum var att han ingenting hade för sig. Han bara fanns där. Det kanske var just detta att han ingenting hade för sig som fick människor att börja undra och känna

nyfikenhet. Det fanns säkert de som kände viss olust, kanske rent av rädsla.

Förr eller senare måste ju mannen *göra* något. Han kunde ju bara inte hålla på med att enbart finnas till där.

Riktigt när det hela hade börjat var det faktiskt ingen som visste. I varje fall var det inte längre någon som kunde dra sig till minnes när han första gången dykt upp.

Måhända att någon eller några sett honom. Men då hade de inte tänkt så mycket på att han fanns där.

Det var efterhand som tiden gick som fler och fler började undra över vad i herrans namn det var han gjorde och varför han gjorde det. Det vill säga: inte gjorde någonting. Bara fanns där.

Kom. Dök upp. Vid samma klockslag. Kväll efter kväll. Oavsett vädret. Stod där i samma hörn. Kväll efter kväll. Alltid lika lång tid. Och sedan bara vände på klacken och gick. Kväll efter kväll. Försvann någonstans. Ingen visste vart.

Werner Söderström bodde tillsammans med sin hustru Lisa i en trerumslägenhet i hörnet av Mariagatan och Postgatan. Där hade de bott sedan i mars nittonhundrasjuttio.

Kvällen den tionde december nittonhundrasjuttiotvå hade varit blåsig och kall och regnbyig. Det var den där konstiga vintern när snön hade vägrat att lägga sig vit som den så troget brukade göra i Himmelsholm om vintrarna. Werner hade gått fram till fönstret och i största allmänhet tittat ut, tittat neråt Mariagatan, sett en man gå förbi, men inte tänkt på det.

Tre kvällar senare hade han stängt av sin teve klockan tio över tio, gäspat, sträckt på sig. Och gått fram till fönstret. Lisa var borta, på kyrkokörens julrepetition,

väntades hem i stort sett närsomhelst. Werner hade tittat ut. Ner mot Mariagatan. Sett en bil köra förbi. Och en man gå förbi på trottoaren på andra sidan gatan.

Han hade tyckt det varit något bekant över mannen.

Tja, han hade väl sett honom förr.

Fem minuter senare kom Lisa hem och sedan tänkte inte Werner mer på detta med mannen. Den kvällen.

Dagen före julafton var Lisa på väg ut. Hon skulle gå till charkuteributiken lite längre bort på Postgatan för att hämta julskinkan, som de lovat i affären skulle vara klar omkring klockan tolv. På väg nerför trappan såg hon hur dörren öppnades till G Malmborgs lägenhet.

G Malmborg hette Gerd i förnamn och var en sjuttioårig änka som levde ensam i sin etta med litet kök, badrum och tambur, som var så liten att två personer inte kunde vistas där samtidigt.

Gerd Malmborg, som skulle fylla sjuttioett i februari följande år, fick sällan besök. Ytterligt sällan. Hon hade heller inga barn, som kunde strunta i att hälsa på mamma. Äktenskapet hade varit fruktlöst i det avseendet.

Lisa såg henne stiga ut på trappavsatsen. Såg att hon höll en slaskpåse i handen. Såg henne gå fram till sopnedkastet och öppna det.

- Goddag Gerd, sa Lisa.

Och Gerd tog ett litet förvånat skutt.

- Ojsan, hon skräms ju nästan.

- Jaså, Gerd ska kasta slasken?

Det var en idiotisk fråga. Men Lisa brukade alltid försöka komma på något att säga när hon på väg ut mötte Gerd. Vilket hon nästan alltid gjorde. För Gerd var det där ensamma slagets människa, som så fort hon tyckte sig höra

steg i trapphuset utanför sin dörr gjorde sig ärende till sopnedkastet. I hopp om att få växla några ord med någon.

Gerds slaskpåsar var undantagslöst förbryllande små.

- Ja, sa Gerd. Man måste ju julstäda lite.

- Väntar Gerd besök nu till julen?

- Nej, vem tror hon kommer och hälsar på en sån gammal tant som jag?

- Släkten. Gerd har väl sin släkt?

- Några barn det fick vi ju aldrig, gubben och jag. Och den mesta släkten, den var på hans sida, och dom bryr sej inte om mej nu när han är borta. Min syster är äldre än jag och bor i Luleå och det är för långt för henne att åka hit, gamla människan. Och en annan är ju inte så rörlig längre. Men ... vad skulle jag säga ... har hon sett honom?

Lisa rynkade pannan och såg undrande på Gerd.

- Honom?

Hade tanten börjat inbilla sig saker nu igen?

Året innan hade hon lyckats förbrylla hela trappuppgången genom att tala om för alla att det var någon som terroriserade henne genom att ringa på hennes dörr men försvinna innan Gerd hann öppna.

Ingen annan hade råkat ut för den där mystiske dörringaren. Och de lovade Gerd att hålla ögon och öron öppna. Så när någon hörde en dörrklocka ringa i trappuppgången lystrade vederbörande till och lyssnade efter bortilande steg. Men några bortilande steg hördes aldrig. Likväl fortsatte Gerds klagomål över den mystiske dörrklocketerroristen.

Folk lyssnade. Hörde dörrklockor ringa. Men aldrig någon som flydde.

Alla hade säkert dragit slutsatsen att det hela var något Gerd inbillade sig om det inte varit så att de som bodde i

grannlägenheterna ju faktiskt kunde höra dörrklockan ringa.

Det hela fick sin förklaring den gången mannen i lägenheten bredvid gav sig hundan på att lösa mysteriet. Han tog sig helt enkelt före att sitta på vakt innanför sin egen dörr. Och vänta på att det skulle ringa på hennes dörrklocka. Hans väntan gav utdelning. Andra kvällen ringde det på hennes dörr. Och han slet upp sin dörr.

För att vila ögonen på en kvinna i Frälsningsarméns uniform som tittade förvånad på honom. Så öppnades Gerds dörr och då stängde grannmannen sin.

Följande kväll klagade Gerd åter över den osynlige ringaren på dörren. Han skulle ha varit framme bara en timme tidigare, sa hon. Faktum var att grannmannen, som då legat i badkaret, hört en dörrklocka ringa.

Så han återupptog sin vakthållning.

Och två kvällar senare hände det.

Den osynlige dörringaren slog alltid till om kvällarna.

Det ringde.

Grannen slet upp sin dörr och hann precis se hur dörren till Gerds lägenhet snabbt stängdes.

Han såg på den med rynkad panna. Så öppnades den plötsligt och där stod en stirrande Gerd.

- Nu ringde det igen, klagade hon när hon fick syn på mannen. Var det du?

- Nej Gerd, suckade mannen. Men varför gör *du* det?

De förstod att det helt enkelt var för att hon ville dra uppmärksamheten till sig. En yttring av hennes kroniska ensamhet. Ett sätt att tala om: här finns jag, bry er om mig, tala med mig, umgås med mig!

De hade inte hjärta att bli harmsna på henne.

Men Lisa tänkte: är det nu något nytt hon kokat ihop?

- Vilken honom? sa hon.
- Mannen på gatan, sa Gerd och knep ihop ögonen. Han ser så mystisk ut. Kväll efter kväll kommer han där. Och precis vid samma tid. Har hon verkligen inte sett honom?
- Nej, det har jag inte, sa Lisa. Men vad är det för konstigt med honom då?
- Men snälla Lisa, det förstår hon väl att det inte kan stå rätt till, att det måste vara något konstigt med en människa som vareviga kväll går förbi därnere på gatan på trottoaren på andra sidan och alltid vid samma tid och sen efter precis en kvart går tillbaka.
- Han kanske är borta i kiosken och handlar.
- Kväll efter kväll? Nej snälla Lisa. Det är nåt konstigt med den mannen, sanna mina ord.
- Jaha, ja, det kan ju tänkas. Hur ser han ut då?
- Ser ut och ser ut ... det är ju inte så lätt att se, men han ser väl ut som folk gör mest. Han liksom smyger fram längs planket där på andra trottoaren. Det är inte så lätt att se hur han ser ut. Men titta efter själv ikväll får hon se. Tio i tio kommer han och går åt det där hållet, åt kyrkan. Så är han borta en stund. Och på pricken tio över tio kommer han tillbaka och går åt andra hållet. Det blir väl åt söder, om jag tänker rätt nu.
- Ja, sa Lisa. Jag får väl kasta ett öga ut. Nej, nu måste jag kila.
- Ska det julhandlas?
- Ja, jag ska hämta skinkan.
- Jaha ja. Ja, det ska man ju ha. Men det är knappt lönt för mej att köpa en egen skinka. Man är ju inte så stor i maten vid min ålder.
- Nää ... ja, adjö så länge.

- Glöm nu inte! Tio i tio. Och sen tjugo minuter senare.
Glöm inte titta!

- Nejdå, försäkrade Lisa.

Men sedan tänkte hon inte mer på det.

Egentligen var det väl inte bara Lisa som kände ett litet hugg av dåligt samvete inför Gerd.

Gamla människan, ensam där i sin lägenhet, knappt någon som hälsade på henne. Man borde kanske bjuda in henne på kaffe om inte annat? Så var det många som tänkte. Och när det drog ihop sig till helg, som nu julen, tänkte väl så gott som alla i trappuppgången att man kanske skulle bjuda in Gerd Malmborg på en liten jullunch, eller julmiddag - för att snabbt hitta på någon ursäkt att inte göra det.

Herregud, vem visste, hon kunde ju ta illa upp. Hon kanske ville fira julen för sig själv, på sitt sätt, med sina vanor. Och själv hade man ju familjen och barnen ... och dom fick ju komma i första hand ... och så släkten som kom och hälsade på. Det var så mycket. Så många. Så bökigt och stökigt när det blev jul. Man var ju rent utschasad när det äntligen blev julafton. Det var ju det som var det jobbiga med julen. Allt förarbetet. Det var så skönt när allt blivit klart och det äntligen var jul och man fick koppla av lite. Men det var ju ändå en hel del som skulle göras under julen, så koppla av helt, det kunde man ju inte.

Nej, inte ville man dra på sig något extra. Genom att bjuda in Gerd.

Julen var ju ändå *familjens* högtid.

Och, herregud, bjuda in henne bara för att det var jul. När man inte gjorde det annars. Och vem vet - om man nu bjöd in henne så kunde man ju inte veta om man skulle få kärringen rantandes här i tid och otid året runt.

Kvällen före julafton satt Werner och såg på teve och i köket höll Lisa på med sillsallat, inlagd sill, lutfisk, grötförberedelser och andra små kulinariska ting.

Klockan tio var det som om en osynlig och irrationell kraft kallade på Werner. Han visste inte varför, men han reste sig plötsligt, gick fram till fönstret och tittade ut.

Vasst strilregn där ute och lite ogästvänlig blåst. Ett riktigt hundväder. Inte som om jularna förr i världen, när snön låg vit och det var rent och klart i luften. När det var kall och hög luft och när det kändes skönt att andas. När hela tillvaron såg ut som ett inbjudande, rogivande och välgörande julkort. Det var bara de små tomtenissarna som saknades.

Det var då det, ja.

Werner stod där och tittade ut. Bara någon enstaka bil, som for förbi. Det var mörkt och murrigt därute. Det gröna långa planket på andra sidan gatan såg svart ut.

Han bara stod där och tittade ut.

Minuterna gick.

Och så fick han syn på mannen.

Där kom han.

Werner kastade en blick på sitt armbandsur. Nio och en halv minut över tio. Han undrade om klockan saktat sig.

- Lisa!

- Ja, vad är det?

- Kom får du se. Skynda dej!

Hon kom på snabba fötter.

- Vad är det? Vad står du där och hänger för?

- Kom får du se. Titta ut. Därnere, på trottoaren på andra sidan gatan. Ser du mannen där?

- Han ... ja ...

De stod tysta och betraktade honom.

Så berättade Werner om sina tidigare iakttagelser av mannen.

- Det måste ha varit honom Gerd pratade om.

- Vaddå?

Nu berättade Lisa.

- Ja, herregud, sa Werner. Jag undrar just vad det kan vara för en figur. Han ser ju inte konstig ut på nåt vis.

De stod där och såg på mannen.

Det var nästan omöjligt att urskilja honom närmare. Det var så mörkt. Men lite framåtlutad gick han. Liksom lunkade fram. Tycktes relativt väl påbyltad.

Även om det inte var snövinter var det kallt utomhus.

- Jag undrar just vart han tar vägen, sa Werner lågt.

- Ja, sa Lisa. Det har vi ju egentligen inte med att göra.

- Nej, men undra kan man ju.

På julafton tycktes hela huset veta om mannen. Det var Gerd som sett till att ordet spritts. Och eftersom det här var en trappuppgång där man kände och talade med varandra visste på julaftonens kväll även de som Gerd inte hunnit eller kommit i tillfälle att tala med att det brukade dyka upp en man, kväll efter kväll, som sedan bara försvann igen.

Sålunda kom det sig att alla de som bodde där i den trappuppgången - och som inte rest bort över julhelgen - tio minuter före tio stod i sina fönster ut mot Mariagatan och såg mannen komma söderifrån och fortsätta norrut; bort ur deras synfält.

Till och med om julafton kom han.

Och de stod troget kvar och väntade. Och tio minuter över tio såg de honom komma norrifrån och försvinna

söderut.

När det blev nyårsafton kände nästan hela huset till mannen. Ordet hade spritt sig till de andra trappuppgångarna.

Och under våren som kom och gick var det som om människorna som bodde där i det långa huset med fem trappuppgångar fick något gåtfullt gemensamt. Människor som tidigare inte ens nickat åt varandra stannade och började prata om honom.

Det var någon som föreslog att man skulle ringa till polisen. Men förslaget - i den mån det nu alls var allvarligt menat - röstades skyndsamt ned.

Inte kunde man göra det.

Mannen hade ju inte gjort något. Han gjorde ju ingen något förnär.

Nu visste man iallafall vart han tog vägen.

Han stannade i hörnet av Mariagatan och Köpmansgatan. Och där stod han, bara stod där och tittade tillsynes rakt fram. Ända tills han punktligt som ett urverk plötsligt helt sonika vände på klacken och gick samma väg långsamt lunkande tillbaka.

Det kvittade hurdant vädret var. Om det så regnade så att regnvattnet forsade längs gatan kom han, stod där, och vände alltid åter med samma långsamma lunkande gång.

En kväll i januari nittonhundrasjuttiofem kom han inte. Det fick människorna att börja undra. De talade om vad som kunde ha hänt. Men de blev snart lugnade, för följande kväll var han åter där. Och nästa kväll också.

Så lades kväll till kväll, vecka till vecka, månad till månad. Och även år till år. Och det blev nittonhundrasjuttiosju. Mannen kom lika regelbundet.

Men nu talade inte människorna längre om honom. Nu stannade de inte upp när de möttes för att diskutera mannen. Nu visste de att han fanns där och därmed var det nog. Han hörde hemma där. Hade blivit något av ett inventarium. Och en gåta.

Visst var han ett mysterium.

Visst undrade de fortfarande lika nyfikna vem han var, varifrån han kom, vart han vände åter, varför han stod där i hörnet.

Men det var av någon outgrundlig anledning frågor de inte ville veta svaren på. Det skulle ha fördärvat något de inte kunde definiera.

Mannen och det gåtfulla kring honom blev ett slags trygghet.

Så kom då december detta år, nittonhundrasjuttiosju. Och den femtonde svek mannen. De väntade på att han skulle komma åter den sextonde, men han gjorde inte det. Inte heller den sjuttonde kom han som de vant sig vid att kunna ställa klockan efter.

När han inte heller dök upp den artonde, började det aktiva intresset för hans existens leva upp igen. Och människorna började samtala om honom.

Nu kittlades alla av gåtan varför han försvunnit. För tydligen hade han det.

Han kom inte den nittonde och inte den tjugonde.

De diskuterade oroliga vad som kunde ha hänt honom. Om nu något hänt. Men det måste det väl ändå ha gjort? Annars skulle han ju ha kommit.

Som någon sa: annars skulle det ju inte finnas någon anledning för honom att svika.

Det var två dagar före julafton som Werner Söderström efter moget övervägande och efter – som han uppfattade

det - envist och mycket tjatande från hustru Lisa beslöt sig för att gå till polisen.

Han gick därmed mångas ärende.

De måste helt enkelt få veta varför den okände mannen plötsligt bara försvunnit.

Han

- Åklagaren säger att det går bara inte, sa Seved Olofsson. Hur gärna han kanske i och för sej skulle vilja, så är det otänkbart.

Holmberg sköt ut stolen en bit från sitt skrivbord och satte upp fötterna mot bordskanten.

- Nej, sa han. Det förstår naturligtvis jag också. Och inte för att jag hade väntat mej nåt annat. Men det känns ändå för jävligt. Vad tjänar det egentligen till? Han gjorde ju ändå ingen ond gärning. Han gjorde det av kärlek.

- Det begriper väl för fan jag också. Och det gör åklagaren med. Men vad hjälper det?

- Och så får man ju tänka på hans ålder. Jag menar, inte helvete kan dom väl ändå döma honom till fängelse? Han är ju åttiosju år!

- Barmhärtighetsmord är inte tillåtna, sa Seved.

- Du behöver inte försvara lagen, snäste Martin. Det gör åklagaren så bra att det räcker.

- Jag försvarar den inte, sa Seved och tystnade.

Han fäste blicken mot golvet och drog lite i det illröda skägget. Han såg fundersam ut.

- Jag förmodar, sa han efter en stund och lågt, att det är åtskilliga som utför såna här så kallade barmhärtighetsmord och aldrig kommer inför rätta.

- Visst är det det. Jag vet åtminstone två läkare här i stan som stängt av respiratorer. Det gällde fullkomligt hopplösa fall. Dom var hjärndöda, men deras hjärtan slog. Det enda berättigade med att hålla dom vid liv skulle ha varit av vetenskapliga skäl. Att läkarvetenskapen skulle få studera hur deras organismer fungerade. Jag såg en gång en sal med respiratorfall.

Martin ruskade på huvudet.

- Det var inte mänskligt, fortsatte han. Tre stycken var dom. Låg där i sina sängar. Döda. Men deras hjärtan slog. Tack vare alla jävla apparater. Deras reaktioner var obefintliga och dom hade ingen som helst kontakt med tillvaron. Men maskinerna höll dom vid liv. Respiratorn och droppslangar och avföringslangar och gudvet allt vad det var för slangar. Dom led säkert inte. Troligen inte, i alla fall. Men dom anhöriga måste ha haft ett helvete.

- Men dom hade ju nyss upptäckt att hon hade cancer. Hon hade kunnat leva några år.

- Leva? utbrast Martin. Vad för liv hade det varit? Och hur tror du det livet hade blivit mot slutet? När plågorna satte in och hon formligen skulle skrika efter en morfinspruta för att stå ut med smärtan. Det kallar jag inte att leva. Och gammal som hon var.

- Jag känner nån som har en far som är nittiosju år. Förra året slutade han röka för att han blivit övertygad om att rökning är skadligt. Han hade rökt sen han var femton.

Holmberg skrattade inte.

- Det är lika så gott att jag åker och pratar med honom med en gång.

- Bor han kvar i lägenheten?

- Ja. Vad var det mer du hade på hjärtat?

- Det kan vänta tills du kommer tillbaka. Vi får gå igenom det med hela roteln. Det gäller en terrorist som dom tror möjligen finns i stan.
 - Vilka tror det?
 - Dom i Stockholm.
 - Ja, herregud. Kan dom inte sköta det själva?
 - Man kan tycka det. När tror du att du är tillbaka?
 - Ge mej en timme, sa Martin. Eller två, så hinner jag köpa lite julklappar också. Jag har inte handlat färdigt till ungarna.
 - På arbetstid?
 - Ja, när fan skulle man annars hinna med det? Seved log.
- Sedan skrattade han.

Om två dagar var det julafton.

Det skulle tydligen bli en vit jul i år också. Som förra året. Då hade det snöat i ymniga mängder och det vita täcket hade legat kvar över Lund; inte slaskat som det brukade i Skåne i största allmänhet och i Lund i synnerhet.

Dagen före julafton året innan hade Martin med sexåriga dottern Inger tagit bussen in till stan på eftermiddagen för att köpa en julgransfot. Den gamla läckte. Det var trångt och armbågsvasst på trottoarer och i affärerna. Och Martin, som var en praktiskt sinnad människa och utgick från att Kerstin säkert glömt köpa somligt inför julen, tillbringade de närmaste tre timmarna i fem affärer.

Måste varenda jäkel i stan göra sina julinköp så här sent? undrade han.

Det var när han kom ut ur den sista butiken med en kissnödig, genomsvettig dotter, som knappt orkade stå på benen och mest gnällde och smågrät, samt kånkande på